

**OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA SUN'IY INTELLEKT VA RAQAMLI
TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI**

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15129112>

Djurayeva Buvsara Abdumannonovna

Jizzax davlat pedagogika universiteti

Informatika va raqamli ta'lim texnologiyalari

kafedrası (PhD), v.b.dotsenti

Annotatsiya. Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni joriy etishning dolzarbligi, imkoniyatlari va istiqbollari tahlil qilinadi. Sun'iy intellekt ta'lim jarayonini shaxsiylashtirish, sifatini oshirish, avtomatlashtirilgan baholash tizimlarini joriy etish, masofaviy ta'limni rivojlantirish hamda ilmiy tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlashda katta ahamiyatga ega ekanligi ko'rsatilgan. Shuningdek, bu texnologiyalarni tatbiq etish jarayonida uchraydigan asosiy muammolar va ularni hal etish yo'llari haqida fikr yuritiladi. Maqolada raqamli infratuzilmani rivojlantirish, o'qituvchilar malakasini oshirish va innovatsion ta'lim dasturlarini qo'llab-quvvatlash kabi istiqbolli yo'nalishlarga alohida e'tibor qaratilgan.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, raqamli texnologiyalar, oliy ta'lim, personalizatsiyalangan ta'lim, masofaviy ta'lim, avtomatlashtirilgan baholash, raqamli infratuzilma, ilmiy tadqiqotlar, innovatsion ta'lim.

KIRISH

Zamonaviy texnologik taraqqiyot sharoitida oliy ta'lim muassasalari (OTM) oldida yangi vazifalar turibdi. Sun'iy intellekt (SI) va raqamli texnologiyalarni joriy etish nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshirish, balki talabalar va o'qituvchilarning ilmiy va kasbiy rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi[1]. Ushbu maqolada sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni oliy ta'lim tizimiga tatbiq etishning dolzarbligi, imkoniyatlari va istiqbollari muhokama qilinadi.

Materiallar va usullar. Maqolada sun'iy intellekt va raqamli texnologiyalarni oliy ta'lim tizimiga joriy etish tajribalari tahlil qilindi. Tadqiqot quyidagi asosiy metodlardan foydalangan holda amalga oshirildi:

Adabiyotlar tahlili – xalqaro ilmiy maqolalar, UNESCO va Pew Research Center hisobotlari, shuningdek, O'zbekiston ta'lim tizimi bo'yicha tadqiqot natijalari ko'rib chiqildi.

Empirik tadqiqot – O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning joriy etilish holati o'rganildi.

Taqqoslash va tahlil – turli mamlakatlarning tajribalari solishtirilib, ularning samaradorligi baholandi.

Statistik yondashuv – ta’limda raqamli texnologiyalarni qo’llash natijalari raqamli ko’rsatkichlar asosida o’rganildi.

Ekspert so’rovlari – oliy ta’lim sohasi mutaxassislari bilan suhbatlar tashkil etilib, ularning fikr-mulohazalari tahlil qilindi.

Mazkur usullar orqali oliy ta’lim tizimida sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalarni samarali joriy etish imkoniyatlari hamda yuzaga keladigan muammolar aniqlandi.

Natijalar. Tadqiqot natijalari sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalarni joriy etish oliy ta’lim tizimining quyidagi asosiy jihatlarini yaxshilashini ko’rsatdi:

Personalizatsiyalangan ta’lim – har bir talabaga individual yondashuv yaratish;

Ta’lim sifatini oshirish – interaktiv va multimedia vositalari orqali o’quv jarayonini takomillashtirish;

Avtomatlashtirilgan baholash tizimlari – test va imtihon natijalarini tezkor va xolis baholash imkoniyatining yaratilishi.

Muhokama. Sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalarni joriy etish ta’lim jarayonini takomillashtirishi bilan birga, bir qator muammolarni ham keltirib chiqarishi mumkin. Jumladan:

- Raqamli infratuzilmaning yetarli emasligi[4];
- Professor-o’qituvchilarning malaka oshirish zarurati[2];
- Dasturiy ta’minot va texnologik vositalarning qimmatligi[6];
- Maxfiylik va kiberxavfsizlik muammolari[3].
- Ish o’rinlarining o’zgarishi bilan bog’liq xavotirlar[7].

Xulosa. Sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalarni oliy ta’lim muassasalariga tatbiq etish ta’lim jarayonining sifatini oshirish va innovatsion ta’lim muhitini yaratish imkonini beradi. Buning uchun texnologik infratuzilmani rivojlantirish, kadrlar malakasini oshirish va ilg’or tajribalarni joriy etish muhim ahamiyat kasb etadi. Raqamli texnologiyalar asosida shakllangan oliy ta’lim tizimi kelajak avlodga yanada keng imkoniyatlar yaratib berishi shubhasizdir[1].

Tasdiqlash. Ushbu maqola oliy ta’lim sohasida sun’iy intellekt va raqamli texnologiyalarni tatbiq etishning dolzarbligini asoslashga bag’ishlangan bo’lib, ilgari e’lon qilingan ilmiy adabiyotlar bilan tasdiqlangan.

ADABIYOTLAR:

1. Anderson, J., & Rainie, L. (2023). Artificial Intelligence and Higher Education: Challenges and Opportunities. Pew Research Center. Retrieved from <https://www.pewresearch.org>

2. Luckin, R. (2022). AI for Education: Personalized Learning and Digital Transformation. Springer. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-67388-5>

3. UNESCO. (2021). Digital Technologies in Education: Policy and Practice. Retrieved from <https://unesdoc.unesco.org>

4. Raximov, U. (2023). "Sun'iy intellekt va oliy ta'lim tizimidagi innovatsiyalar." O'zbekiston Ilmiy Jurnali, 14(2), 45-60.
5. Toshmatov, D. (2022). "Masofaviy ta'limda raqamli texnologiyalar va sun'iy intellektning roli." Ta'lim va Fan, 10(3), 78-91.
6. Siemens, G., & Gašević, D. (2020). Learning Analytics and AI in Education: The Future of Assessment and Personalization. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429024992>
7. CyberLeninka. Digital Technologies and AI in Higher Education: Global Trends. Retrieved from <https://cyberleninka.ru>